

Jungmannova základní škola Beroun	
Školní preventivní program	
Č. j.: 270/2008	Účinnost od 1. 9. 2023

Obsah

1. Úvod
2. Charakteristika školy
3. Zdroje
4. Stanovení cílů
5. Monitoring současného stavu ve škole
6. Preventivní aktivity
7. Dokumentace a způsob prezentace
8. Evaluace
9. Řešení přestupků
10. Závěr

1. Úvod

Základní úlohou primární prevence u žáků základní školy je předcházení a minimalizace rizikového chování, výchova ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji osobnostně-sociálních dovedností a zvládání zátěžových situací. Existence rizikového chování se dotýká nejen žáků, ale i rodičů, pedagogů a dalších osob, které přicházejí do kontaktu s dětmi a mládeží. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku. Žáci patří k nejohroženější skupině, tudíž i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence rizikového chování, za pomoci různých subjektů.

2. Charakteristika školy

Jungmannova základní škola je škola s právní subjektivitou. Disponuje pouze jednou budovou, která je umístěna v centru Berouna, na adrese Plzeňská 30, 266 01 Beroun. Dopravní dostupnost je velmi dobrá, žáci mají možnost dojíždět vlakem či autobusem na nádraží, které se nachází cca 500 m od školy. Městská hromadná doprava má zastávku přímo před budovou školy.

Škola je vybavena specializovanými učebnami pro přírodovědné předměty, dvěma vlastními tělocvičnami, dvěma počítačovými učebnami, školní knihovnou, jazykovými učebnami apod. Všechny učebny jsou vybaveny projektorem, tudíž lze v každé třídě realizovat různé preventivní programy. Téměř ve všech učebnách je možné uspořádání židlí do komunitního kruhu. Pro volnočasové aktivity lze využít nově vybudovanou „Ekozahradu“, školní hřiště či Městskou horu, která se nachází v blízkosti školy.

Jungmannova základní škola je městská úplná základní škola, zahrnující všechny ročníky od prvních do devátých tříd, všechny ročníky v současném školním roce čítají celkem 3 naplněné třídy.

Jako riziková místa v budově školy se jeví pouze toalety. Mimo budovu školy se rizikové chování objevuje zejména v bezprostřední blízkosti školy na Městské hoře.

Naše práce se řídí školním vzdělávacím programem č.j. 181/2016 a školním řádem. Školní preventivní program navazuje na ŠVP školy. Specifická primární prevence probíhá i v některých předmětech (výchova ke zdraví, výchova k občanství, přírodopis, atd.), a je vhodně doplňována či prohlubována preventivními aktivitami vedenými odborníky.

Počet žáků ve školním roce: 722 žáků (377 – I. stupeň, 345 – II. stupeň)

Počet tříd: 27 tříd (15 – I. stupeň, 12 - II. stupeň)

Vedení školy: Mgr. Ivan Souček – ředitel školy, Mgr. Eva Chlumská – zástupkyně ředitele

Výchovný poradce: Mgr. Jindřiška Zemanová

Školní metodik prevence: Mgr. Iveta Kubátová, Mgr. Lenka Mazačová

Speciální pedagog: Mgr. Miroslava Sklenářová

Školní psycholog: Mgr. Bohumila Vokáčová

Školní družina: 8 oddělení (maximální kapacita 240 žáků)

Počet zaměstnanců: 60

Preventivní tým:

- Mgr. Ivan Souček, tel.: 311 512 681, email: reditel@jzs.cz
- Mgr. Jindřiška Zemanová, tel.: 311 512 799, email: vyhovnyporadce@jzs.cz
- Mgr. Iveta Kubátová, tel.: 732 801 426, email: i.kubatova@jzs.cz
- Mgr. Lenka Mazačová, email: l.mazacova@jzs.cz
- Mgr. Bohumila Vokáčová, tel.: 603 410 370, email: b.vokacova@jzs.cz
- Mgr. Miroslava Sklenářová, tel.: 777 808 233, email: m.sklenarova@jzs.cz

Za koordinaci preventivních aktivit na škole odpovídá školní metodik prevence (pro I. a II. stupeň). V rámci své činnosti připravuje ŠPP a jeho realizaci na škole. O programu jsou informováni všichni učitelé, rodiče (při třídních schůzkách), žáci a prostřednictvím webových stránek školy i široká veřejnost. Školní metodik prevence spolupracuje s výchovným poradcem, školním psychologem, speciálním pedagogem, třídními učiteli a ostatními pedagogy, dále s PPP a dalšími odborníky, institucemi a organizacemi.

3. Zdroje

Vnitřní zdroje

Mezi vnitřní zdroje prevence rizikového chování řadíme dokumenty, jako jsou školní vzdělávací program, školní preventivní program, školní řád či deník školního metodika prevence. Dále zde můžeme zařadit schránku důvěry, která se nachází na chodbě v I. patře druhého stupně. Přístup do schránky důvěry má pouze výchovný poradce. Mnoho tříd má své vlastní třídní schránky důvěry, kam mají žáci možnost psát své stížnosti, připomínky, trápení, problémy apod. Tyto schránky se vybírají zpravidla při třídnických hodinách pod dohledem třídního učitele. Školní metodik prevence se pečlivě stará také o nástěnku v I. patře druhého stupně, která je dalším zdrojem primární prevence pro žáky. Ve škole fungují mimo jiné 2 žákovské parlamenty – jeden na I. stupni a druhý na II. stupni. Žáci tak často přispívají nespecifické prevenci rizikového chování různými aktivitami, jako jsou školní běh na půdu, Olympijský běh, Dětský den pro I. stupeň, akce na podporu dětí s hendikepem apod. Pro účely prevence a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků má škola předplacené časopisy Prevence a Třídní učitel. Oba tyto časopisy jsou volně dostupné ve sborovně II. stupně.

Vnější zdroje

Jako vnější zdroje pro tvorbu školního preventivního programu rozumíme síť institucí a odborníků v okolí školy, kteří pomáhají připravit a rozvíjet ŠPP.

- PPP Králův Dvůr
- Speciálně pedagogické centrum Praha, Zlíchov
 - PhDr. Zdena Michalová, Ph.D., tel.: 736 673 575, email: speczs@volny.cz
- Středisko výchovné péče, Dobřichovice
 - PhDr. Karel Hrubý, tel.: 775 440 703 , email: reditel@svpd.cz
- Krajský školský koordinátor prevence
 - Ing. Pavla Hemerková, tel.: 257 280 314, email: hemerkova@kr-s.cz

- Odbor prevence kriminality města Beroun, preventista
 - nprap. Simona Vacherlohnová – tel.: 727 902 467, email: be.prevence@pcr.cz
- Okresní metodik prevence
 - Mgr. Jiří Sixta (Daniela Hrkalová) – tel.: 311 513 000, email: ppp.horovice@sendme.cz
- Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
 - Bc. Marie Marková, tel.: 311 654 340, email: osvz@muberoun.cz
 - Dětské lékaři Beroun, Králův Dvůr
- Policie ČR, tísňová linka: 158, obvodní oddělení: 974 872 700
- Městská policie Beroun, tísňová linka: 156, služebna: 311 654 292
- Linka bezpečí, tel.: 116 111
- DropIn, tel.: 222 221 431
 - **Webové stránky:** www.prevence-info.cz, www.odrogach.cz, www.nekuratka.cz, www.prak-prevence.cz, www.adiktologie.cz, www.drogy-info.cz, www.magdalena-ops.eu, www.linkabezpeci.cz, www.dropin.cz

4. Stanovení cílů

- **Dlouhodobé cíle:**

- ve spolupráci s odbornými institucemi formovat osobnost žáka
- vést žáky ke schopnosti orientace v problematice návykových látek a jiného rizikového chování
- poskytnout žákům co nejvíce informací o jednotlivých typech rizikového chování
- vést žáky k utváření vlastního názoru, ke kritickému zhodnocení přijatých informací, k umění přijímat kritiku a vhodně ji využít
- naučit žáky toleranci vůči ostatním národnostem
- naučit žáky pravidlům soužití v multikulturní společnosti
- budovat bezpečné klima a pozitivní mezilidské vztahy ve třídách
- vést žáky ke zdravému životnímu stylu a uvědomění si zdraví jako hodnoty
- budovat bezpečné klima na půdě školy
- pomocí spolupráce s odbornými institucemi předcházet vzniku šikany a kyberšikany mezi žáky
- naslouchat problémům žáků
- nabízet žákům zájmové činnosti v rámci školy i mimo ni
- nabízet žákům netradiční aktivity ve výuce
- pořádat seznamovací kurzy, školy v přírodě a další třídní výlety jakožto nespécifickou primární prevenci rizikového chování
- průběžně sledovat podmínky a situace ve škole z hlediska projevů rizikového chování
- ve školním prostředí prohlubovat atmosféru vedoucí k respektu, toleranci, porozumění a jistotě
- pomocí působení všech pedagogů ve výuce motivovat žáky k rozvoji sociálních kompetencí

- **Krátkodobé cíle**

- vhodně zařazovat problematiku rizikového chování do jednotlivých vyučovacích předmětů
- věnovat se primární prevenci v pravidelných třídnických hodinách

- podporovat zapojení žáků do nesespecifické primární prevence školy (nástěnky, výzdoba školy, žákovský parlament I. a II. stupně)
- pracovat se třídou na budování pozitivního klimatu třídy, potažmo školy v rámci pravidelných třídnických hodin
- spolupráce pedagogického sboru při řešení projevů rizikového chování u žáků

I. stupeň: 1. – 2. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

I. stupeň: 3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- vědí o zákonech omezujících kouření, požívání alkoholu a zákonech týkajících se užívání a šíření drog
- umějí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umějí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umějí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- vědí, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jejich práva
- mají povědomí o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

II. stupeň: 6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy a odlišné způsoby chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- dokáží spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- chápou zdraví jako celek, ve složce fyzické, duchovní a sociální
- dokáží zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- dokáží vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- vědí, že zneužívání žáka je trestné
- dokáží diskutovat o rizicích užívání drog, orientují se v trestně-právní problematice návykových látek
- vědí, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání aj.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umějí o nich diskutovat

4. Monitoring současného stavu ve škole

Výskyt rizikového chování na úrovni žáků mapujeme nejen pozorováním během výuky jednotlivých předmětů a přestávek, ale také zejména pozorováním v pravidelných třídnických hodinách. Dalším možným způsobem mapování je schránka důvěry, kde se může vyskytnout informace o výskytu rizikového chování ve škole.

Ze současné situace vyplynulo, že je třeba nadále pokračovat v práci s třídním kolektivem, přičemž je důležité se zaměřit zejména na chování žáků vůči sobě, ale také vůči autoritám a dospělým osobám. V některých třídách se objevilo zhoršení celkového klimatu ve třídě, nevhodné chování žáků vůči spolužákům i vyučujícím. V několika případech se řešilo záškoláctví a bylo nutné kontaktovat OSPOD či policii ČR. Se třídou, která je postižena tímto rizikovým chováním, celoročně pracuje třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem a školním metodikem prevence. Se závěry bylo mimo jiné seznámeno i vedení školy. Je tedy třeba důsledněji vést žáky k respektu, k odpovědnosti za své chování, dodržování školního řádu a zamezit tak řešení konfliktů nepřiměřenými prostředky. Také se snažíme pružně reagovat na potřeby jednotlivých tříd v oblasti primární prevence rizikového chování.

Podle předchozích analýz je JZŠ pro žáky bezpečná škola, ve které mají přehled o tématech rizikového chování. Snadno však může dojít k podcenění, což dokazuje nízká úroveň samostatnosti žáků při vyhledávání informací, a také nárůst dětí experimentujících s návykovými látkami. Tito žáci navíc v užívání nevidí nebezpečí jak zdravotní, tak sociální. O škodlivých jevech, jako je šikana nebo kyberšikana, jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů se i bránit.

I v letošním školním roce zůstává základním principem preventivní strategie na naší škole osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, prevence a rozvoj dovedností, které vedou u dětí a mládeže k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, šikany, projevů agresivity a porušování zákona. Co se týká alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích, ale dokud bude současný stav okolím tolerován, ani prevence nebude všemocná.

Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků:

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při hrozbě vzniku rizikového chování a kooperace s odborníky při jejich řešení - zejména spolupráce s výchovnou poradkyní

- činnost školního psychologa
- činnost speciálního pedagoga
- pravidelné třídnické hodiny (1x týdně) a rozhovory s žáky
- nabídka pravidelných žákovských konzultací
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociačního chování mezi žáky – soustředění se zejména na problematiku šikany
- zajištění důsledné kontroly zaměřené na prevenci kouření, užívání alkoholických a návykových látek a šikany v celém areálu školy
- sledování často se opakující krátkodobé absence žáků – prevence záškoláctví, spolupráce s rodiči žáků s tendencemi vyhýbat se školní docházce, v problematických případech možnost vyžadování lékařského potvrzení
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu
- shromažďování a zpřístupňování materiálů pro pedagogický sbor
- zapojení vedení školy i kolegů do tohoto programu
- úzká spolupráce s odborem sociálních věcí a zdravotnictví města Beroun, snaha o maximální komunikaci s pediatry při řešení záškoláctví a řešení nadměrných absencí
- nespecifická primární prevence formou teambuildingů
- specifická externí primární prevence formou pravidelného školení na různá témata (každý rok je téma jiné)

Spolupráce s rodiči

V oblasti prevence je velmi důležitá komunikace a spolupráce s rodiči. JZŠ se úspěšně zapojila do programu **Rodiče vítáni** (škola otevřená rodičům, rodiče otevřeni škole). Dalším krokem ke zkvalitnění spolupráce bylo zavedení elektronické žákovské knížky a elektronické třídní knihy.

Rodiče mají možnost využít systému konzultačních hodin, které probíhají zpravidla první úterý v měsíci od 15:00 do 16:00, případně si domluvit s učitelem konzultaci i v jiném čase. Dále ke komunikaci slouží třídní schůzky, a také internet.

Rodiče jsou mimo jiné seznámeni s postupem školy v případě problémů žáků s drogami a dalším rizikovým chováním. V rámci třídních schůzek jsou pořádány besedy s odborníky, předávány kontakty na odborná pracoviště a propagační materiály o rizikovém chování.

Oblast primární prevence pro rodiče

- **informační servis pro rodiče**
 - seznámení s preventivní strategií školy
 - seznámení se školním řádem
 - poskytnutí adresáře poskytovatelů služeb s ohledem na oblast rizikového chování
 - představení školního metodika prevence

- **aktivní formy spolupráce s rodiči**
 - kvalitní práce třídních učitelů ve vztahu k rodičům
 - seminář pro rodiče na téma „Sepoškozování“
 - akce určené pro rodiče s dětmi (opékání buřtů, školní akademie, pěvecká soutěž žáků naší školy, vánoční koncert žáků naší školy)

- **pasivní formy spolupráce s rodiči**
 - distribuce informačních materiálů
 - písemná sdělení rodičům

Oblast sekundární prevence pro rodiče

- **odborná pomoc rodičům**
 - besedy s rodiči žáků v určitém problému
 - poradenství (školní psycholog, výchovný poradce, školní metodik prevence)

6. Preventivní aktivity

ROČNÍK	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	CELKEM
Prevence šikany a projevů agrese	1	1	3	3	3	4	4	4	4	27
Prevence kyberšikany	0	1	2	3	3	4	4	4	4	25
Prevence záškoláctví	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Prevence rizikových sportů	1	1	2	2	3	4	4	4	4	25
Prevence rizikového chování v dopravě	1	1	1	5	5	3	2	2	2	22
Prevence rasismu a xenofobie	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů	0	0	0	0	1	2	2	1	1	7
Prevence rizikového sexuálního chování	0	0	1	1	2	2	4	3	3	16
Prevence užívání tabáku	1	1	1	2	2	2	2	1	1	13
Prevence užívání alkoholu	1	1	1	2	2	2	2	1	1	13
Prevence užívání dalších návykových látek	0	0	1	1	2	2	2	2	2	12
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)	1	1	2	2	3	3	3	2	0	17
Prevence poruch příjmu potravy	0	0	1	1	2	3	3	3	1	14
Prevence kriminálního chování	1	1	1	2	2	2	2	4	4	19
Prevence duševních onemocnění a psychických problémů	1	1	1	1	1	3	3	2	2	15
CELKEM ZA ROČNÍK	10	11	19	27	33	38	39	35	31	243

Specifická primární prevence - externí

- **Městská policie**

- certifikovaný preventivní program
- přednáška, prezentace informací, zážitkové programy
- interaktivní skupinová diskuse

- 5. ročník: Kyberprostor - rizika sociálních sítí

- doba trvání: 2 vyučovací hodiny

- 6. a 7. ročník: Drogy - návykové látky

- 8. a 9. ročník: Občanská nauka

- doba trvání: 3 vyučovací hodiny

- **Zdravotníci s.r.o. – Dny pro záchranu života**

- akreditovaná vzdělávací instituce specializovaná na výuku první pomoci a předlékařské neodkladné péče

- certifikovaný preventivní program

- přednáška, prezentace informací, interaktivní skupinová diskuse, nácvik dovedností

- program hrazen žáky

- komplexní preventivní program primární prevence

- doba trvání: 2 vyučovací hodiny

- 1. - 5. ročník: Základy první pomoci (teoretické i praktické)

- 6. - 9. ročník: Rozšíření znalostí první pomoci

- přednáška, interaktivní skupinová diskuse

- program hrazen z dotace města Beroun

- komplexní dlouhodobý program primární prevence

- doba trvání: 3 vyučovací hodiny

- **Centrum Pochodeň**

- prevence šikany a konfliktů
- interaktivní skupinová diskuse
- zážitkový program
- nácvik a trénink dovedností
- 1.- 5. třída

- **Besip – Dopravní výchova**

- autoškola Zavadilka
- certifikovaný preventivní program
- prezentace informací, přednáška, zážitkový program, nácvik dovedností
- komplexní dlouhodobý program primární prevence
- doba trvání: 5 vyučovacích hodin

- 4. – 5. ročníky: Dopravní výchova – teorie

Dopravní výchova – praxe na dopravním hřišti

- **Nadační fond Albert - Zdravá pětka**

- certifikovaný preventivní program
- přednáška, prezentace informací, interaktivní skupinová diskuse
- jednorázový program primární prevence
- doba trvání: 2 vyučovací hodiny
- 8. ročníky: Zdravá pětka

Specifická primární prevence – interní

- **Klima třídy, prevence šikany**
 - všeobecná primární prevence- speciální pedagog Mgr. Miroslava Sklenářová
 - interaktivní skupinová diskuse
 - zážitkové programy
 - nácvik a trénink dovedností
 - individuální práce s dítětem či třídou dle aktuálních potřeb, rozhovor či edukace
- 1.-5. třída: 6 vyučovacích hodin za pololetí

- **Témata probíraná v předmětech Výchova k občanství a výchova ke zdraví**
 - přednáška, nácvik dovedností
 - 6. - 9. ročníky
 - Život bez drog – využití volného času
 - Alkohol, tabák
 - Nenechat si ublížit
 - Linky bezpečí, krizová centra
 - Řešení krizových situací
 - Já a lidé kolem mě
 - Agresivita, šikana, kyberšikana, násilí
 - Rozvoj sebepoznání a sebepojetí
 - Rizikové sexuální chování, odlišnosti
 - Zdravé sexuální chování
 - Pohlavně přenosné choroby
 - Antikoncepce
 - Volba povolání
 - Sociální vztahy
 - Volba životního partnera
 - První pomoc
 - Právní odpovědnost, trestní normy

- **Třídnické hodiny – 1x týdně pro všechny ročníky**

Nespecifická primární prevence:

- exkurze zaměřené na volbu SŠ a SOU, spolupráce s úřadem práce
- aktivity k volbě povolání - 8. a 9. ročník
- projektové dny (sportovní den, Den Země, Den zdraví)
- seznamovací zážitkový kurz
- ekologické kurzy (Kladno – Čabárna)
- pobytové kurzy v přírodě
- lyžařský výcvikový kurz
- vánoční koncert žáků školy
- školní parlament- volnočasové akce
- školní časopis
- pěvecká soutěž Jungmannka hledá Slavička
- výstava žakovských výtvarných prací
- olympiády v jednotlivých předmětech
- slavnostní vyřazení vystupujících žáků
- sportovní aktivity (závody, soutěže, zápasy,...)

7. Dokumentace a způsob prezentace

Veškeré informace a zpětnou vazbu ohledně školního preventivního programu shromažďuje školní metodik prevence. Pro evidenci veškerých výskytů rizikového chování slouží deník školního metodika prevence. Tato dokumentace zahrnuje také záznamy o rozhovorech s žáky i rodiči. V závěru školního roku zpracovává školní metodik prevence na základě této dokumentace hodnocení školního preventivního programu školy.

Naše škola se snaží prezentovat úspěšné preventivní programy v tisku či formou třídních projektů.

8. Evaluace

Evaluace je nezbytnou součástí ŠPP a slouží mimo jiné jako výchozí bod pro plánování primárně preventivních aktivit pro příští školní rok.

Hlavní cílem ŠPP je předcházení rizikovému chování žáků – drogy, vandalismus, šikana, kyberšikana, kriminalita a záškoláctví, nebezpečí v dopravě, rizikové sexuální chování, poruchy příjmu potravy.

Jako činnost, která přispívá ke zlepšení vztahů mezi žáky, k rozvíjení komunikace a asertivního chování, se i nadále osvědčily třídnické hodiny (OSV). Stejně tak se osvědčily seznamovací kurzy pro 6. ročníky, školy v přírodě, školní lyžařský výcvik 7. ročníků a školní parlament. Ze specifických primárních programů budeme i nadále spolupracovat s Mgr. Miroslavou Sklenářovou, s organizacemi Zdravotníci s.r.o., Besip a Pochodeň.

Pro evaluaci ŠPP využíváme každý rok výkaz na webu www.preventivni-aktivity.cz. Tato evaluace zahrnuje kvantitativní i kvalitativní hodnocení jednotlivých programů primární prevence a je přílohou ŠPP školy.

9. Řešení přestupků

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce. Budou sledovány i další projevy rizikového chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. doporučení kontaktu s odborníky a jejich následná intervence ve třídách
4. programy ve spolupráci s Policií ČR
5. opatření školy k nápravě rizikového chování (zákaz používání mobilů, antistresové programy, zvýšené dohledy nad žáky, mimořádné třídní schůzky)
6. pravidelná sociometrická šetření ve třídách
7. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
8. v případě dealerství oznámení Policii ČR

10. Závěr

Školní preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci školního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech, preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění uvidí smysluplnost své práce. Toho chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci. ŠPP je každým rokem vyhodnocován a jednou za 5 let je vyhodnocována situace formou anonymního dotazníkového šetření na téma Drogy a volný čas. Výsledky tohoto šetření jsou následně zohledněny při tvorbě dalších preventivních programů školy.

Vypracovala: Mgr. Lenka Mazačová, Mgr. Iveta Kubátová

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY PŘI ŘEŠENÍ PROJEVŮ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ U ŽÁKŮ

Tento metodický pokyn školního metodika prevence stanovuje postup všech pedagogických pracovníků Jungmannovy základní školy při řešení projevů rizikového chování u žáků. Vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT, č.j.: 21291/2010-28). **Vypracoval:** Mgr. Lenka Mazačová
- školní metodik prevence

Schválil: Mgr. Ivan Souček, ředitel školy

Účinnost ode dne: 1. 9. 2023

Obsah:

1. Návykové látky
2. Konzumace a nalezení alkoholických výrobků
3. Konzumace a nalezení tabákových výrobků
4. Rizikové chování v dopravě
5. Poruchy příjmu potravy
6. Syndrom CAN
7. Šikana, kyberšikana
8. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie
9. Vandalismus
10. Záškoláctví
11. Krádeže
12. Závislostní chování – netolismus
13. Sebepoškozování
14. Náboženská hnutí, sekty
15. Hazardní hraní

1. Návykové látky (NL)

Konzumace návykových látek ve škole

- Pokud je žák přistižen při konzumaci návykových látek v prostorách školy, nebo v době školního vyučování či v rámci školních akcí, je nutné mu zabránit v další konzumaci.
- Návykovou látku je třeba žákovi zabavit za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti další osoby do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem, podpisem svědka a žáka přes přelep zajistí objektivitu úkonu. Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje zdravotnickou záchrannou službu. V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepiše o události záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti další osoby, a ihned informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence.
- Pokud je žák pod vlivem NL do takové míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá zdravotnickou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, informuje pedagogický pracovník zákonné zástupce žáka.
- S ohledem na to, že pod vlivem NL není žák způsobilý k pobytu ve škole, je nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci. Jestliže si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit jiná osoba blízká. V případě, že nelze zákonné zástupce informovat nebo si odmítnou pro žáka přijet, požádá škola o součinnost Policii ČR a OSPOD.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen účasti na další výuce. Zákonný zástupce má právo se vyjádřit (písemně) k této skutečnosti a postupu školy.
- Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, splní oznamovací povinnost k OSPOD. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště žáka.
- Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech využití odborné pomoci a předá kontakty na odbornou pomoc při řešení takové situace.
- Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit kázeňské opatření stanovené školním řádem.

- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje problematiku testování při důvodném podezření na požití návykové látky, ale je nutné si uvědomit, že testování žáků a studentů pedagogickými pracovníky v podstatě není možné.

Distribuce NL ve škole

- Distribuce NL je považována v České republice za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není rozhodující. V případě, že má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí škola o této skutečnosti vždy informovat místně příslušné oddělení Policie ČR, jelikož se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takovému jednání zamezit. Vzhledem k tomu, že pedagogický pracovník nemůže takovou látku vyhodit nebo jinak znehodnotit, je nutné kontaktovat Policii ČR.

Přechovávání NL ve škole

- Přechovávání NL je protiprávním jednáním. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže stanoveno jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin. Toto množství nebude mít žádný vliv na kázeňský postih, který určuje školní řád.
- Pedagogický pracovník nerozhoduje, o jaký typ porušení zákona se jedná, a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání specifikuje policejní orgán.
- V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji Policii ČR. Pedagogický pracovník není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předávat zákonným zástupcům. Jestliže by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.
- Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, informuje škola také zákonného zástupce a OSPOD v obci s rozšířenou působností.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL:

- Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.
- O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.
- V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL:

- Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.
- O nález sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe:

- Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, respektive provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.

- Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

2. Konzumace a nalezení alkoholických výrobků

Nález alkoholu u žáka

- Pokud si žák nebo student **přinesl do školy alkohol**, jde o porušení školního řádu.
- Žákovi škola není oprávněna prohledávat osobní věci.
- Škola spolupracuje s rodiči (zákonnými zástupci žáka).
- Je vhodné zjistit, od koho žák alkohol získal:
 - Jestliže žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je namístě vyrozumět Policii ČR nebo obecní policii o tom, že dochází k prodeji alkoholu osobám mladším 18 let, aby bylo provedeno šetření. Pokud pedagogický pracovník zjistí, že žák má u sebe alkohol, může jej vyzvat, aby se ho zbavil nebo ho odložil, zároveň je možné uplatnit kázeňské postihy podle školního řádu.
 - Jestliže žák uvede, že **alkohol přinesl z domova**, je rozhodně vhodné událost probrat s rodiči žáka a upozornit je na to, že by měli zabránit tomu, aby se žák k alkoholu dostal, neboť rodiče jsou zodpovědní za jeho výchovu.
- V případě, že se situace bude opakovat, je vhodné oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany dětí k provedení šetření v rodině.
- Jestliže se jedná o opakovaně nespolupracující zákonné zástupce, je vhodné řešit situaci, kdy žák přinesl alkohol z domu, přímo s Policií ČR. Lze podat oznámení vedoucí k prošetření, zda nedochází k páčání trestné činnosti v rodině žáka nebo studenta.

Konzumace alkoholických výrobků

- Jestliže je žák přistižen při konzumaci alkoholických nápojů v prostorách či areálu školy nebo v době školního vyučování či na školních akcích, bude alkoholický nápoj žákovi zabaven, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

- V případě, že je žák pod vlivem alkoholu do takové míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá zdravotnickou záchrannou službu.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, oznámí pedagogický pracovník celou událost školnímu metodikovi prevence, třídnímu učiteli žáka a vedení školy.
- Třídní učitel celou událost oznámí zákonnému zástupci žáka (telefonicky, osobní schůzka ve škole).
- Školní metodik prevence o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka.
- Jestliže žák není schopný pokračovat ve vyučování, informuje škola ihned zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka ihned odvedl, jelikož není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dětí.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a žáku je udělen kázeňský postih dle školního řádu.
- V případě opakované konzumace alkoholických výrobků žákem informuje škola OSPOD.
- Podobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy nebo na školní akci pod vlivem alkoholu, kdy nelze prokázat, zda žák konzumoval alkohol ve škole.

3. Konzumace a nalezení tabákových výrobků

Konzumace tabákových výrobků

- V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba vyrozumět pedagogického pracovníka, který následně informuje zákonného zástupce.
- Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace promluví nejprve s daným žákem (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče.
- Téma je potřeba s rodiči diskutovat citlivě (experimentování s tabákem je v dospívání přirozené), snažit se poskytnout relevantní informace včetně konkrétních rizik, která v případě kouření žákovi hrozí.

- Pedagogický pracovník může zákonným zástupcům dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je situaci řešit primárně na úrovni učitel–žák–rodič.
- Pokud rodiče užívání tabáku u žáka dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat OSPOD.
- Jestliže žáci kouří mimo prostory školy (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření. Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.

Nález tabákových výrobků

- Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety), ohlašuje tuto skutečnost rodičům žáka.
- Pedagogický pracovník nesmí žáky prohledávat.
- Pedagogický pracovník ve škole či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k odevzdání těchto tabákových výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výrobky odstranit z dosahu žáků.
- Jestliže pedagogický pracovník zajistí u žáka tabákové výrobky, měl by s nimi postupovat tak, jak je upraveno ve školním řádu, vhodným postupem je předat proti podpisu rodičům žáka.
- Dokument o navrácení tabákového výrobku rodičům žáka přiloží školní metodik prevence k zápisu o jeho zajištění.

4. Rizikové chování v dopravě

- Škola začlení dopravní výchovu do základního vzdělávání (praktický výcvik na dopravním hřišti, dopravní besedy v prostorách školy).
- Škola poskytne informace zákonným zástupcům žáků (na třídních schůzkách - informační materiál, důležité webové stránky atd.).
- Pedagogové seznámí žáky s rizikovým chováním v dopravě (chování v rozporu s oficiálními pravidly silničního provozu, agresivní chování, neočekávané chování).

- Škola se snaží předcházet nehodám (selhání dopravního systému), úrazům, ztrátám na životech, materiálním škodám, psychickým traumatům, negativním ekonomickým dopadům (např. jako důsledku dopravního kolapsu), ničení životního prostředí.

5. Poruchy příjmu potravy

- Zaměstnanec školy informuje třídního učitele a školního metodika prevence v případě, že si všimne znaků poruch příjmu potravy (změny v chování žáka, výrazné hubnutí, zvracení, sebepoškozování).
- Třídní učitel provede rozhovor se žákem.
- Třídní učitel pozve do školy zákonné zástupce žáka a nabídne jim odbornou pomoc či konzultaci se školním metodikem prevence. Školní metodik prevence následně předá kontakty na odborná pracoviště.
- Škola nabídne žákům alternativní volnočasové aktivity.
- Škola nabídne žákům besedy (profesionální externí lektor) na dané téma – preventivní program.

Kontakty, na které je možné se obrátit:

- Jednotka specializované péče pro PPP PK VFN (Ke Karlovu 11, Praha 2, 224965353) - každou 3. středu v měsíci v 14,30 - Klub pro rodiče a blízké osoby (i učitelé, spolužáci) pacientů s PPP
- Dětská psychiatrická klinika (V úvalu 84/1, 15000 Praha 5, tel: 224 433 400)
- Anabell – občanské sdružení (posta@anabell.cz)
- Krizové centrum RIAPS (Chelčického 39, Praha 3, 222 58 06 97)
- Linka důvěry
- Síť organizace STOB (redukce nadváhy – programy pro rodiny)
- Fórum zdravé výživy: www.fzv.cz

6. Syndrom týraného dítěte – CAN, sexuální zneužívání

Syndrom CAN

- Pokud si některý ze zaměstnanců školy všimne a odhalí nějaké stopy týrání dítěte (změny v chování dítěte, fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem, náhlé

podstatné zhoršení prospěchu žáka, problémy ve vztazích se spolužáky), informuje vedení školy a školního metodika prevence.

- Třídní učitel/ pedagog naváže s dotyčným žákem osobní kontakt – rozhovor zeširoka, k problému až postupně. Pokud se žák odmítne svěřit, je na místě se obrátit na pedagogicko-psychologickou poradnu, nebo nabídne pedagog možnost kontaktovat Linku bezpečí.
- Třídní učitel by měl pozvat do školy zákonného zástupce žáka - pedagog by měl po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u žáka vypožoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování nemusí být domácí týrání. V opačném případě může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování žákovi by mohlo mít pro něj vážné následky. Pedagog může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání dochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svému dítěti nijak neubližuje, by měl uvítat činnost školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nejspíš nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci.
- Jestliže se situace u pravděpodobně týraného žáka nezlepšuje, třídní učitel informuje OSPOD (nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být dle trestního zákoníku sami pachatelé trestného činu - nepřekažení trestného činu a neoznámení trestného činu). O této skutečnosti informuje vedení školy a školního metodika prevence.

Sexuální zneužívání

- Jestliže se pedagog dozví o sexuálním zneužívání žáka osobně od něj, z ankety nebo se skutečnost dozví od spolužáků, školní metodik prevence/pedagog naváže s žákem kontakt. Zde je nutné přesvědčit žáka, aby se svěřil učiteli sám. Skutečnost oznámí vedení školy.
- Pedagog vede rozhovor, při kterém žáka nechá volně mluvit, nic nevyšetřuje. Ocení, že se na něj žák obrátil a ujistí ho o tom, že mu chce pomoci a pomůže. Vhodným způsobem sdělí žákovi, že tuto skutečnost musí bezpodmínečně ohlásit na policii.

- Jestliže se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí jej informovat. Jestliže má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost vše oznámit policii. Pokud má pouze podezření, je povinen nahlásit tuto skutečnost na OSPOD.

7. Šikana a kyberšikana

Šikana

A. Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) se škola řídí tímto postupem:

1. Posouzení a odhadnutí závažnosti.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Řešení problému se zákonnými zástupci žáků
8. V případě potřeby kontaktovat PPP či odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Beroun
9. Přijetí opatření školy k nápravě šikany (antistresové programy, zákaz používání mob. telefonů, zvýšené dohledy nad žáky, preventivní programy ve třídách s odborníky na šikanu, mimořádné třídní schůzky)

B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii a dalším institucím.
6. Vlastní vyšetřování.
7. Řešení problému se zákonnými zástupci žáků.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou

poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně-právní ochrany žáka, Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Po vyřešení případů šikany škola uplatňuje tato výchovná opatření:

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

Pro napravení situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění žáka do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany žáka k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Dále škola uplatňuje tyto postupy a aktivní opatření:

- Každému vyučujícímu byl předán metodický materiál s příklady znaků šikanování. Nedílnou součástí tohoto materiálu je i seznam dostupné literatury s tematikou šikany.
- Ve škole je umístěna schránka důvěry.
- O tématu šikany budou třídní učitelé diskutovat se žáky při třídnických hodinách (dle potřeby) a s rodiči na rodičovských schůzkách (alespoň 2 x ročně).
- Všichni pracovníci školy budou aktivně dodržovat rozvrh dohledů a budou provádět

dohled v těch prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Případných projevů šikany si budou všimnout i nepedagogičtí pracovníci. Každý projev šikany je nutno nahlásit třídnímu učiteli, výchovné poradkyni či vedení školy.

- V případě problému šikany budou třídní učitelé situaci konzultovat s výchovnou poradkyní, metodiky prevence i s vedením školy (nebo PČR a dalšími institucemi).
- Přednášky s tematikou šikany budou využity i pro nově nastupující pedagogické pracovníky.
- V případě podezření na šikanu ve třídě je doporučeno využít dotazník.
- Každý projev šikany musí být taktně řešen při zachování důvěrnosti informací, a to ve spolupráci vedení školy a výchovného poradce s rodinou oběti, rodinou agresora, v případě potřeby i s PČR a dalšími institucemi.

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování – informace učitelům

A. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocенý, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Má zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

B. Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování – informace rodičům

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.

- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Kontakty:

- Sdružení Linka bezpečí: 116 111 (www.linkabezpeci.cz)
- Krizová tel. linka k šikaně: 286 881 059 / 774 089 181
- Společenství proti šikaně: www.sikana.org
- Internet poradna: www.internetporadna.cz
- Dotazy ohledně šikany přímo na MŠMT: prevence@msmt.cz

Kyberšikana

- V případě podezření na kyberšikanu bude škola při šetření spolupracovat s OSPOD a Policií ČR.
- Třídní učitel by měl zajistit ochranu oběti – kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele webových stránek.
- Zajistí dostupné důkazy s podporou IT kolegy.
- Důkladně vyšetří a žádá odbornou pomoc externího pracovníka, kontaktuje a spolupracuje s webovým prostředím, ve kterém ke kyberšikaně došlo.
- Ukládá opatření – dle závažnosti prohřešku a důsledků, které agresor způsobil.
- Pedagog informuje a poučí rodiče – oběti a kyberagresora, postupy a zásady jsou stejné jako u šikany, nabídnout rodičům kontakty (policie, OSPOD, PPP, právní zástupce, ...).
- Pedagog žádá konečný verdikt a informace – konečné stanovisko všech zainteresovaných institucí a dalších subjektů.
- Kázeňský postih podle školního řádu
- Pedagog doporučí oběti/rodičům ukončit komunikaci, blokovat účastníka, neodpovídat, mluvit o tom, co se jim děje – poradit se s někým blízkým, oznámit útok, ukládat důkazy, vyhledat pomoc, žádat konečný verdikt

- Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, oznámí tuto skutečnost na Policii ČR, v případě podezření na spáchání trestného činu má povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

Vhodný postup pro oběť kyberšikany:

Jednotlivé body na sebe nemusí přesně navazovat, např. žák může oznámit útok dospělé osobě již v prvotních fázích.

- 1. Zachovat klid** – nechovat se ukvapeně.
- 2. Uschovat si důkazy** – uschovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-maily, zprávy z chatu, uložit webové stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno šetření.
- 3. Dále s pachatelem nekomunikovat** – nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nemstít se, nevyhrožovat. Cílem útočníka je vyvolat u oběti jakoukoliv reakci.
- 4. Blokovat útočníka a blokovat obsah, který rozšiřuje** – pokusit se zablokovat pachateli přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji, pomocí kterého své útoky realizuje.
- 5. Identifikovat pachatele**, pokud to žádným způsobem neohrozí oběť.
- 6. Oznámit útok dospělým** (rodiče, učitelé) – svěřit se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT dovednosti. Kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, SVP, Policie ČR, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
- 7. Vyhledat pomoc u specialistů** – kontaktovat specializované organizace, poradny, či případně Policii ČR.
- 8. Žádat konečné stanovisko** (v případě řešení situace školou) – po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

8. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie

Pedagog, školní metodik prevence nebo třídní učitel zjistí hloubku extremistického přesvědčení či xenofobních, rasistických nebo antisemitských postojů u jednotlivců.

- Metodik prevence zjistí rozšíření uvedených postojů v kolektivu třídy a ve škole.

- Školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními pedagogy školy diskutují o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem zjistit jejich příčinu.
- Škola nabídne žákům alternativní aktivity pro volný čas.
- Pedagogové zaměří výuku na dané téma. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými názory a postoji.
- Školní metodik prevence pozve experty k besedě s žáky.
- Třídní učitel informuje rodiče žáků v případě zjištění hlouběji zakotvených postojů a nabídne jim spolupráci.
- Školní metodik prevence či třídní učitel informuje Policii ČR v případě závažných problémů a projevů (především se známkami násilí).

9. Vandalismus

- Jakmile vznikne škoda na školním majetku, třídní učitel či zaměstnanec školy – svědek události, informuje vedení školy, školního metodika prevence, který následně vyhotoví záznam o události a pokusí se odhalit viníka.
- Je-li znám viník a škoda byla způsobena svévolně či z nedbalosti, pak třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a vymáhá nápravu nebo odpovídající finanční náhradu. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhá po tom, kdo ji způsobil.
- V případě, že se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, pak školní metodik prevence vyrozumí Policii ČR a oznámí podezření ze spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

10. Záškoláctví

- Při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a **vyčká**, zda zákonný zástupce žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 dnů od počátku nepřítomnosti (§ 50 odst. 1 a § 67 odst. 1 školského zákona), za podmínek stanovených školním řádem.
- Třídní učitel upomíná vhodným způsobem rodiče žáka k doložení důvodu nepřítomnosti žáka.
- Jestliže není důvod nepřítomnosti doložen ani po upomínce, třídní učitel o tom učiní záznam.

- Třídní učitel kontaktuje rodiče či zákonného zástupce žáka a informuje jej o absenci žáka.
- Neformálním rozhovorem učitel zjistí důvod nepřítomnosti žáka, který jej k záškoláctví vedl. Společně domluví další postup ve věci či kázeňský postih (domluva, zajištění poradenství, doučování, služby, ...). Výsledek je zaznamenán.
- V komunikaci se zákonnými zástupci či rodiči žáka je vždy třeba klást důraz na pozitivní přístup a vhodné řešení. Je třeba reálně popsat situaci, popsat žádoucí stav a domluvit se na opatření, která budou přijata k jeho realizaci.
- Následně začíná spolupráce třídního učitele a školního metodika prevence na případu konkrétního žáka. O daném chování, o kontaktu se zákonnými zástupci, o výstupu, který kontakt přinesl, informuje třídní učitel vedení školy, školního metodika prevence a výchovného poradce.

11. Krádeže

- Ve školním řádu by měly být zapracovány sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže ve škole či při školních akcích.
- Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s vedením školy.
- Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou polehčující (žák je ke krádeži donucen). Někdy se může jednat i o formu obsedantně-kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
- Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své jednání nějakou kompenzaci.
- Zákonné zástupce zloděje kontaktujte vždy až poté, kdy budou přesně známé příčiny, které žáka k takovému chování vedly, a to zejména v případě mladších dětí.
- Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, kontaktujte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- Každou nahlášenou krádež vyšetřujte. Je to důležité jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít promluvy o krádežích, nezačínajte je tím, že si všichni mají na své věci dávat pozor. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohla oběť, nikoliv zloděj.
- O krádeži a jejím vyšetřování proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kde – kdy – jak – proč – ...

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíme také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Pozor - škoda většího rozsahu (škoda větší dle trestního zákoníku je 50.000,- Kč, škoda velkého rozsahu dle trestního zákoníku je 5.000.000,- Kč, viz. § 138) škoda nikoliv nepatrná 5000,- Kč je hranice pro trestný čin.

V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání) jedná se o přešůpek proti majetku dle § 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb. v platném znění.

Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 5.000,-Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o trestný čin.

12. Netolismus – závislostní chování

- Zaměstnanec školy informuje školního metodika prevence či třídního učitele v případě, že si všimne znaků závislostního chování (náhlé změny v chování žáka, únava, nervozita, zhoršení prospěchu).
- Třídní učitel provede neformální rozhovor se žákem.
- Třídní učitel pozve do školy rodiče žáka a nabídne jim odbornou pomoc (pediatr) či konzultaci se školním metodikem prevence.
- Škola nabídne žákům alternativní aktivity pro volný čas.
- Škola poskytne žákům preventivní program (profesionální externí lektor) na dané téma.

13. Sebepoškození

- Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození, v případě jeho přítomnosti odeslat žáka do spádového psychiatrického zařízení

- Kontaktovat rodiče, systematická dlouhodobá práce s rodinou
- Předat žáka do péče školního psychologa.
- Motivovat žáka a rodinu k návštěvě odborníka – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
- Stanovit jasná pravidla a hranice na půdě školy.
- Vhodný přístup je takový, ve kterém je sebepoškozování tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocítuje nutkání poškodit se, ale pedagog se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, pedagog či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).
- Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů, které sebepoškozování často doprovázejí – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd.
- Povinnosti hlášení ale podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě jinou osobou či skupinou osob
- V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namísto okamžitá hospitalizace na psychiatrii (i nedobrovolná) – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR

14. Náboženská hnutí a sekty

- Vždy naslouchejte svým žákům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální témata, tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi.
- Nikdy neodsuzujte, spíše vysvětlujte a snažte se o posilování důvěry mezi Vámi a žákem.
- Netabuizujte témata – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jakým způsobem.
- Snažte se vždy poskytovat objektivní informace za využití všech dostupných zdrojů.
- Nesnažte se vnucovat svůj nebo správný pohled na věc a nechte zaznít i názory ostatních – nejlépe v řízené diskusi.
- Nikdy nezesměšňujte „idoly“ žáků.
- Jestliže máte podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, snažte se vždy získat co nejvíce informací, než začnete jednat.
- Své jednání se vždy snažte konzultovat s odborníky.

- Jestliže má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost kontaktovat orgány činné v trestním řízení. Jestliže má takové podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost na OSPOD.
- V případě, že rodiče/zákonní zástupci odmítají se školou spolupracovat a odmítají se účastnit výchovných komisí, je škola opět oprávněna kontaktovat OSPOD.

15. Hazardní hraní

- V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl pedagog (nejlépe třídní učitel) nejprve informovat rodiče žáka při osobním setkání.
- Podporu v této situaci může žákovi a jeho rodičům poskytnout školní metodik prevence nebo výchovný poradce.
- Pokud rodiče odmítají spolupracovat se školou, je škola oprávněna informovat OSPOD.
- Jestliže je nutné navázat intervencí pro žáka či třídní kolektiv, je možné se obrátit na oblastního metodika prevence, který poskytne pomoc, případně osobně navštíví školu a provede preventivní program.
- Jestliže má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s daným problémem spáchán trestný čin (krádež, ublížení na zdraví, podvod ...), měl by informovat vedení školy a ve spolupráci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup řešení události. O postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má v případě spáchání trestného činu (i podezření na spáchání) povinnost se obrátit na Policii ČR.